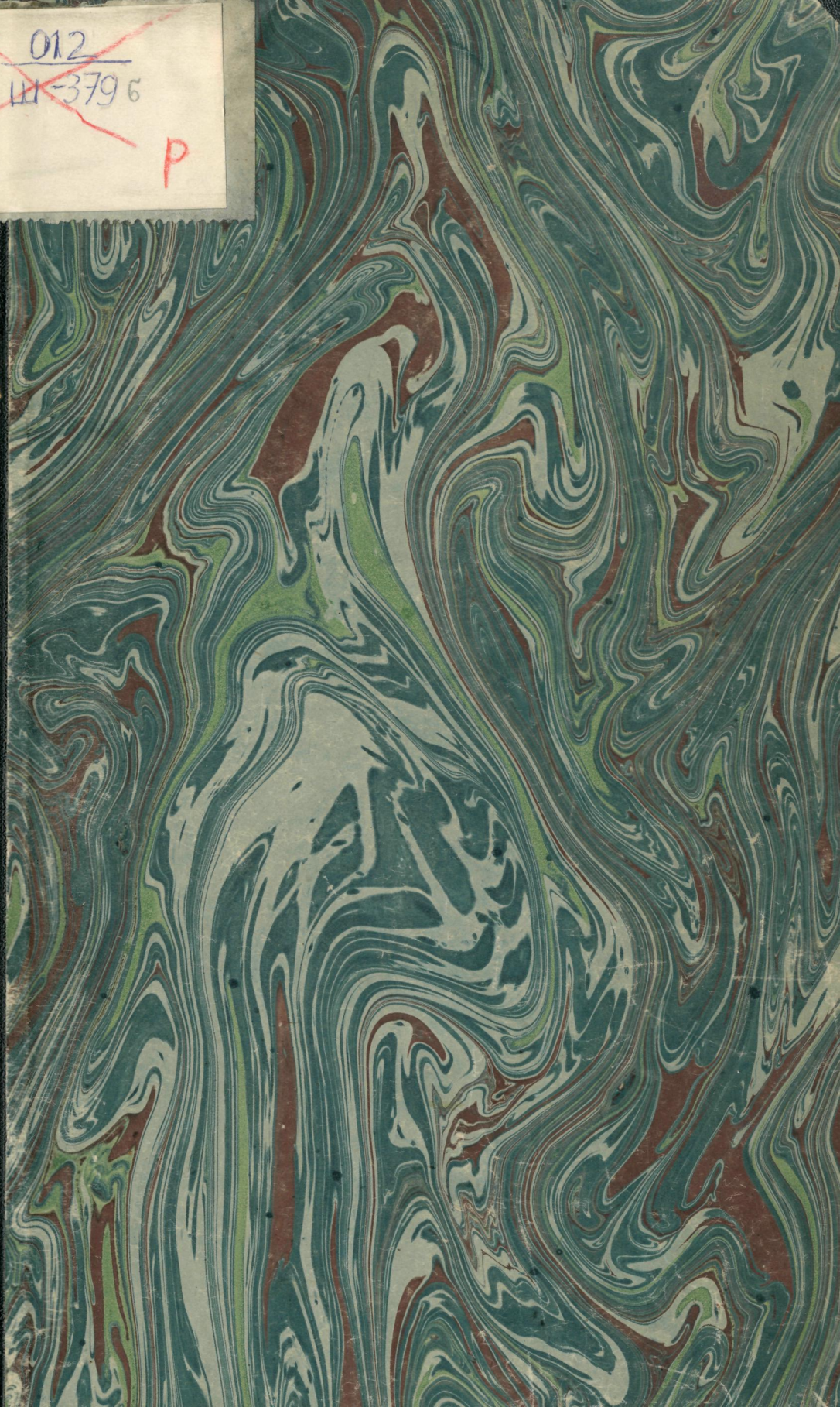

БГ 012
Ш 379 6

Р

П. Богацький

НОВЕ ПРО
ШЕВЧЕНКА

016:891.79.092 [Мевренко]

1993

2000
2012

~~59266.~~

~~59.266~~ X

016:891.79.092 [Шевченко]

~~Укр 7900~~

1985

1988

2008

Е ЛНБ ім. В. Стефаника
АН України

13115

~~012:84~~

~~Ш-379~~ ✓

БОГАЦЬКИЙ ПАВЛО.

Н О В Е П Р О Ш Е В Ч Е Н К А .

/ Інформативний огляд
за р.р.1927-29./

1. О р г а н і з а ц і я н а у к о в о ї п р а ц і .

Шевченкознавство, як певна галузь укр. літературної науки, останнє трьохліття перебуло важливий момент свого розвитку, а саме організаційний. Було доложено всіх зусиль, щоби праця по вивченню шевченка була сконцентрована у відповідних наукових закладах та організаціях; щоби провадилась вона по строго розробленій системі й планах; щоби наслідки тої праці не розпорошувались по різних випадкових виданнях, а були зібрані у спеціально-присвячених тому виданнях, збірниках, записках, то-що.

І першим таким організаційним центром являється Українська Академія Наук, а саме Історично-Літературне Товариство в Києві при I-му відділі її. Цей науковий осередок у звітних роках сконцентрував свою працю переважно над академічним виданням творів Т.Шевченка. І в 1927 р. випустив у світ, з проєктованого десяти томового видання, перший-четвертий, що містить "Щоденні записки /турнад/" поета, під редакцією акад. С.Сфремова.

Одночасно з тим йшла праця по підготовці й інших томів: I. і II.- поезії, III.- листування, V. і VI.- повісті та VII.-художні твори. Черговий том Шевченка має бути III. - листування Шевченка і з Ш-ком. Матеріал вже увесь зібрано. До листів злагоджено великий коментар. Кількість зібраних листів це видання буде перебільшувати удвоє колисьне Яковенківське. Готовий є також т. VII. - малюнки Е-ка. Зібрано їх до 800 назв, з докладним описом історії кожної - роботи акад. О. Новицького. Як наслідок довгої і скрупульотної праці над текстом поезій Т.Шевченка, ВУАН, властиво Істор.-Літературн. Т-во, під редакцією акад. С. Сфремова.

Київ випустило у світ р.1927. два томи "Поезія Т. Шевченка", що є спробою подати до широкого ужитку критично-перевірений по автографах текст творів Шевченка.

Другим центром праці над Шевченком є "Інститут Т. Шевченка" у Харкові з філією його в Києві. Його організації, праці й завданням присвячено чимало заміток у періодичній укр. пресі, як також і більших статей. Так, директор Інституту, акад. Д. Багалій коротко згадав про організацію його у своїй "Автобіографії", ст. 141-142 уАН Збір. І.-Ф. від. ч. 62 і докладніше - "Інститут Т. Шевченка /завдання його, сучасний стан і перспективи дальшого розвитку/ "Вісті - культура і Побут". 1927. ч. 10. А також секрет. Інстит., І. А й з е н ш т о к умістив інформативну замітку - "Рік роботи Інституту Тараса Шевченка". "ЧШ" 1927, кн. 5. сс. 194-195, а обговорюючи ширше "організацію українського літературознавства", закреслив також і завдання Ін-ту Т. Ш.-ка /"Н.Ш." 1929, кн. 3, сс. 133-137/. Спеціально справі "Організація Шевченкознавства" присвячена його розправа у збірнику І-та /Шевченко, річ. І. 1928, сс. 215-232/, яка накреслює історію Ін-та та організацію праці його по строго розробленій системі і планові з поділенням її на шість окремих кабінетів: 1/кабінет біографії Шевченка, 2/кабінет дослідження Шевченкової творчості, 3/кабінет бібліографії Шевченка й нової української літератури, 4/кабінет дошевченківської літератури, 5/післяшевченківської літ-ри і 6/кабінет жовтневої літератури.

Кабінет дошевченківської літератури на чолі з акад. Д. Багалієм і зі співробітниками: І. Айзенштоком, А. Шамраєм та П. Тиховським вивчає письменство дошевченкової доби, головним чином Гр. Квітку-Основ'яненка та всю тодішню словідсько-українську школу. Під ред. І. Айзенштока опрацьовано й видано вже три томи, з проєктованих тринадцяти, творів Квітки-Основ'яненка.

Кабінет бібліографії приступив до складання повної бібліографії творів Шевченка, а також укр. письменства усього ХІХ ст. у всеукраїнському масштабі. На чолі того кабінету стоїть проф. М. Плевако і співробітник-бібліограф М. Ямек. Кабінет післяшевченківської літератури розпочав студії над життям і творчістю письменників післяшевченківської доби: так А. Лебідь проредагував і ДВУ видало вже три томи творів М. Коцюбинського /І., ІІІ. і V./; А. Шамрай - редагує твори П. Мирного, видано вже перший, другий і пятий томи; О. Дорошкевич опрацьовує перший том тво-

рів П. Куліша / оповідання /; В. Петров - етнографічні праці П. Куліша; А. Филипович - поробив примітки до перекладів П. Куліша / надзвичайно інтересне листування з М. Лободовським / . Кабінет жовтневої / пролетарської / літератури на чолі з В. Коряком та С. Пилипенком розвинув широкий плян діяльності по детальному вивченню пролетарських і радянських письменників.

Перші два кабінети: 1/кабінет біографії Шевченка та 2/дослідження Шевченкової творчості, збігом обставин, зосереджено в Київській філії, головою якої є проф. О. Дорошкевич і секретарем В. Навроцький. Вони вкупі з М. Навицьким, Б. Якубським, В. Міяковським, П. Филиповичем та инт. поставили собі метою простудіювати початкові роки поетичної діяльності Шевченка /до 1843 р./, досі мало розроблені. Також збирати та опрацьовувати матеріали до біографії поета; переводити студії над поетикою Шевченка, загальною студіювати поета й його добу.

Інститут Т. Шевченка розвинув і видавничу діяльність. Так у 1928 році випустив свій річник "Шевченко" зредагований акад. Д. Багалієм та акад. С. Бфремовим. Названий збірник було на думці випускати по-року в шевченківські дні, але ця регулярність вже порушена. Він мусів бути науковим органом Інституту на зразок видань присвячених студіям над Шекспіром, Гете, Данте, Пушкіном...

Далі в porozumінню з ДВУ Інститут редагує й підготовляє для друку бібліотеку красного письменства; в першу чергу твори Т. Шевченка, Коцюбинського, П. Мирного, Нечуй-Левицького та инт. Видання цієї бібліотеки з перевіреним канонічним текстом, з передмовами та поясненнями спеціалістів забезпечує ДВУ.

У всіх цих виданнях участь беруть шевченкознавці Харкова та Києва.

Інститут багато праці докладає до організації своєї бібліотеки та меморіального відділу. Так до сховищ ін-ту переходять всі рукописні матеріали бібліотеки Харківської Центральної, Державної ім. В. Короленка. Зібрано архів письменників: І. Манжури, Я. Щоголіва, І. Нечуй-Левицького, В. Блакитного та инт., архів місячника "Червоний Шлях", збірка паперів українціста й філософа О. О. Потебні й инт. автографів Ганни Барвінок, В. Самійленка, О. Кобилянської, В. Гнатюка, оригінальні малюнки Г. Нарбута. Крім того безнастанно збільшується колекція Ш-вих автографів та

фотографій з них.

Поки що Інститут має чотири кімнати в помешканні Ін-та Марксізма. Але незабаром сподівається дістати велике помешкання з 10-12 кімнат, де будуть міститись всі відділи Ін-та і крім того буде кілька кабінетів для занять в Ін-ті.

До видавничої діяльності, зокрема київської філії Ін-ту, треба віднести видання серії шевченківських популярних брошур. Вже вийшли у світ брошури: Корака, Савченка Ю., Петренка, Хоменка та Вавраки.

Крім Харкова та Києва організована праця над Шевченком провадилась і в Ленінграді, в Ленінградському Товаристві дослідників Української історії, письменства та мови, що в 1929 р. випустило у світ другий збірник свій з багатим шевченківським матеріалом. Подібна ж дослідча робота організується у Львові при Науковім Т-ві ім. Шевченка. Історично-філологічна секція Т-ва звернулась до акад. В.Шурата з проханням перевести організацію й розпочати діяльність Комісії шевченкознавства при Науковім Т-ві.

Акад. Шурат приступив до організації тої Комісії й виробив для неї докладний план наукових робіт. Для скоординування праці новоствореної Комісії з працями Ін-ту Т.Шевченка в Харкові та його філії в Києві акад. Шурат відбув конференції з працівниками обох названих організацій. Тут виявилось, що де в чім праця Комісії збігалась із працею харківських та київських учених, які працюють над збагаченням словника Шевченкової мови та складенням індексу осіб, що згадує у своїх писаннях Шевченко. Комісія відступила від цієї роботи й зацікавилась студіями з Шевченкознавства, які безпосередньо вихуться з Галичини, з галицькою популяризацией її-вих писань у школі й народі, з галицьким култом її-ка та з його впливом на галицьке письменство. Далі Комісія має на меті скласти бібліографію галицького Шевченкознавства, видавати збірники студій по Шевченкознавству, як нових так і деяких давніших, писаних у Галичині, на скільки вони заслуговують на перевидання. Наукове Т-во ім. Шевченка турбується про збагачення для Комісії окремої робітні зі спеціальною бібліотекою. /ЗМ. "Катедра літературознавства акад. Шурата." Нм. 1929. кн. 8. сс. 341-342/.

Не відстає в цій праці й еміграція українська, зокрема та, що знаходиться в Чехах, у Празі. Цілий ряд наукових сил, що студіюють Шевченка, пе-

ребувають саме тут і працюють у історико-філологіч-
нім Т-ві при укр. університеті та Соціологічним
Інституті у Празі. У Соц. Інституті при його відді-
лі народознавства й культури організовано Кабінет
Шевченкознавства під проводом проф. А. Білецького та
д-ра П. Богацького. Кабінет організував бібліотеку-
шевченкіяни.

Студіює він історію видань творів Т. Шевченка
та збирає шевченкіяну в чеській мові. Праці свої
співробітники кабінету випускають літографським спо-
собом, а також друкують їх у відповідних чужих ор-
ганах і виданнях Праги та Львова.

2. В и д а н н я т в о р і в Т. Ш е в ч е н к а.

По офіційних відомостях укр. Книжкової Палати
року 1926-го вийшло одного лише "Кобзаря" 77.000
примірників; р. 1927 - 137.000; р. 1928 - 171.000.
В 1929-м році "Книгоспілка" збиралась видрукувати
його не менше 200.000 прим. і 50.000 видавництво
Державне. Забір цей не вдалось виконати через стра-
шенну папірову кризу, яка відчувається на Україні
вже в м. квітні. Зараз книжковий ринок цілком голо-
дує на цю книгу.

Цікаві відомості в цифрах подає бібліограф М.
А ш е к "Шевченкіяна ДВУ" /"Бюлетень ДВУ, ч. 3, 1929,
сс. 4-6/. За десять років /1919-1929/ праці шістьох
укр. видавництв видано "Кобзаря", наукової шевчен-
кіяни та масової літератури шевченківської - 738.000
примірників, в тім лише повного "Кобзаря" - 408.000
прим. у 25 виданнях.

Далі, за 80 років /від 40-х, коли було видано
першого "Кобзаря", до 20-х років ХХ ст./ вийшло ук-
мовою повних /відносно/ видань "Кобзаря" - 51 вида-
ння. А за десять років останніх - 25, тоб-то 57 від-
сот. того, що було видано за 80 років. Тоді припа-
дало шість видань на десятиліття, а за наш час -
мійже по три видання на рік.³⁾

1/Цікаві цифрові дані що-до читання творів Ш-ка й
мнш. укр. письменників, класиків. А. Р. К о г а н /Шлях
Освіти. 1928, кн. 8-9, сс. 131-139/ преслідував, як чита-
ють укр. книжку в бібліотеках чотирьох головних міст
України - Харкова, Києва, Одеси й Дніпропетровська. За
час трьох місяців Ш-ко займає сьоме місце /Виняче-

Але в останньому трьохліттю важливою перевагою є не лише велика кількість виданої шевченківської література, а й характер виданого. В 1927 р. Укр. Академія Наук нарешті dokonує давно очікувану акцію по виданню канонічного тексту творів Т. Ш-ка. Виходять перший солідний том у 788 стор. друку, що містять "Щоденні записки /Журнал/ Т. Шевченка. /Українська Академія Наук. Комісія для видавання пам'яток новітнього українського письменства. Тарас Шевченко. щоденні записки /Журнал/. Текст. Первісні варіанти. Коментарій. Редакція і вступне слово акад. Сергія 6фремова. ДВУ.К.1927.ц. 5 карб. 25 коп. /.

На вихід цієї книги відгукнулось ряд осіб, які подали високу оцінку праці УАН, свої зауваження і додатки до змісту й системи та принципів дальшої праці. / А и з е н ш т о к, І. - Академічний Шевченко /уваги/. "ЧП". 1928. кн. 4. сс. 110-117; К у д р я в ц е в, П. - Академічне видання Шевченкового "журналу". Зібв. УАН. т. XXI-XXII. сс. 406-410; М а р к о в с ь к и й, Мих. - Твори Т. Шевченка, т. IV. Журнал /"Україна". 1928. кн. 4. сс. 140-142/; О к с - м а н, Ю., проф. /рец./ "КР". 1928. кн. 3. сс. 188 - 190; Г а д з і н с ь к и й, В. - "Літературна Газета". 1927. ч. 4. с. 6; 6 ф р е м о в, І. - "Зоря". Дніпропетровськ. 1927. ч. 4-5. сс. 59-60; Д о р о ш - к е в и ч, Ол. - Новий Шевченко. "Пр. Правда" 1927. від II-III; М я к о т и н, В. - из прошлого и настоящего. Дневник Шевченка. "Дни". 1928. ч. 1336; Б о г а ц ь к и й, П. - Академічне видання творів Тараса Шевченка. "Студ. Вісник". 1927. ч. 3-4, сс. 25-31. 3)

чка брати - 5081, Коцюбинського - 1691, Н. Левицького - 1691, Франка - 1463, Грінченка - 1380, М. Вовчка - 900, Шевченка - 891/. У відношенні цієї кількості видачі до кількості прочитаних книжок кожного автора достатньо показчик його середнього обертання. І тут ш-ко займає одинадцяте місце після: Н. Левицького, Марковича, М. Вовчка, Стефаніка, Пуліша, Кв. - Основненка, Коцюбинського, Грінченка, Винниченка, Марного й тоді Шевченко.

І/Е час писання нашої праці дістали ми III-том академічного видання творів Т. ш-ка - листування. Текст, коментарій, ред. і вступ. слово акад. Сергія 6фремова /XIV+1002, 2 с. / 1 / вкл. арк. з портр. автора /тираж 5000/. / х. / ДВУ. 1929. Зміст цього тому такий: Од редактора - сс. V-VI. 6фремов, С. - По-

Не меншою подією в ділянці шевченкознавства є випуск у видавництві "Книгоспілка" р.1927. у двох томах поетичних укр. творів Т.Ш-ка. /Українська Академія Наук. Історично-літературне Товариство. Т. Шевченко. Поезія. Том перший. Під редакцією акад. С. Сфремова і М. Новицького. Книгоспілка. 1927. Тираж 5.000. Так само й том другий./ Видання це покляло собі за принцип відмовитись від традицій, що досі уживались при виданні "Кобзаря" Т.Ш-ка і опрацювало увесь матеріал по автографах та апографах поета, розбираючи увесь матеріал на певні цикли разом із тим йшло за текстом цих циклічних сводок автора, рахуючи лише його за канонічний. Ця спроба подати новий Шевченківський канон його поезії замало що обговорена в літературі / А Й З О М Ш Т О К, І. - "Кобзарева" повідь. "ЧШ". 1927. кн.1. сс.247-249; З а к л а н с ь к и й, Р. /рецензія/ - "ЛР". 1927. кн.5.ст.270; К о п е р ж м и с ь к и й, К. - українське українознавство і критика". "Україна". 1928. кн.3. сс.113 і 122./, але видана під фірмою УАН і редакцією компетентних осіб, що порозводять загальну працю по виданні академічного шевченка, зразу набула високого авторитету й сьогодні текст цього видання трактується найбільшим досягненням у змаганні за канонічний текст поезії Т.Ш-ка. Дуже можливо, що він і буде покладений в основу майбутнього академічного видання шевч-вих поезій.

Київське видавництво "Сяйво" видало ілюстрований "Кобзар" Т.Шевченка. Текст "Кобзаря" упорядковано згідно з ред. Істор.-літер. Т-ва при УАН. Вступна стаття Ф.Якубовського. Примітки до тексту упорядкував О.Полторацький. Додано 3 портрети Т.Ш-ка та 1 мал. "Шевченко в труні" і 40 оригінальних гравюр до тексту худ.П.Носка. К.1928. Це ж видавництво видало і збірку прозових творів Т.Шевченка /Повна збірка творів. Повісті. Вст.ст.Ф.Якубовсь-

редмова:"Шевченко в своєму листуванні", сс.ХІ-XXXVI. Листи Тараса Шевченка, сс.3-208, числом 222 з шістьма автографами в тексті та вкладних листах. Листи до Тараса Шевченка, сс.211-45, числом - 198. Коментарій до листів шевченкових, сс.349-952. М.Н. - бібліографічні про листи до Шевченка нотатки, сс.953-963. Хронологічний показчик листування, сс.965-972. Авторський показчик листів до Т.Шевченка, сс.974. Показчик імен, сс.975-994. Показчик географічний, сс.995-1002. Друкарські помилки, с.1003

кого. Малюнки Тараса Шевченка. / 15 мал. / . "Сяйво" № 1927. сс. 154+2 неп. / в перекладі. Сюди увійшли: Наймичка, Барнак, Княжна, Музика, Нещасний, Капітанша, Близнята, Прогулка, Артист та Назар Стодоля / в оригіналі / . Про це не зовсім вдале популярне видання / тираж 10.000 / в застарілому перекладі згадав лише у своїй рецензії - О р я ж к е в - и ч, 1. - "ДР", кн. VI. сс. 188-190.

Повні видання поезій Тараса Шевченка видали ще в 1928 році вид-ва - "ДВУ", "Книгоспілка" та "Час" / Шевченко, Тарас. "Кобзар". Вступ. стаття В. Коряки. "Київ-друк", 1-а фото-літо-друк. 1928. XVI. 300 с. з іл. 4. Тираж 31.000 пр. - 80 коп. 1 50.000 пр. - 60 коп. / Шевченко Тарас. "Кобзар". Київ. "Час" "Київ-друк", 6-а друк. / 1927 /, 268/2/ с. / 15.000 пр. - 70 коп. /, Шевченко Тарас. "Кобзар". ДВУ. "Київ-друк", 6-а друк. / 1927 /, 268/2 /, 26.000 пр. 70 коп. / . Повторило своє видання в 1928 р. ДВУ, що редагували Айзеншток та Плевако. Це ж в-во й у тому ж році видало "Кобзар" / вибрані твори / під редакцією Арнаутова й О. Попова. Передмова О. Попова, сс. 135. ц. 90 коп.

Цікавою спробою є популярні видання окремих творів Т.Ш-ка, що розпочав у 1927 році видавати Інститут Т.Ш-ка в Харкові під загальною редакцією акад. Д. Багалія. Текст цих видань звіряє по автографам М. Новицький, а до кожного видання додано добру популярну передмову - істор.-літературну характеристику твору. Досі видано: "Катерина", передмова Ол. Дорошкевича / тир. 10.000 /; "Наймички", передмова Б. Навроцького / тир. 10.000 /; "Марія", передмова П. Филиповича / тир. 7000 /; "Сон" і "Кавказ", передмова і примітки Д. Багалія; "Бретик", передмова Д. Багалія та П. Филиповича; "Назар Стодоля", вст. стаття А. Шамрая / тир. 5.000 / / Р е д. П. Р у ж і н - "ДР". 1928. кн. 3. сс. 186-188 /; "Гайдамаки", передм. М. Горбаня, примітки до тексту М. Новицького. "Художник", автобіографічна повість. Переклад з рос. За редакцією та з переднім словом І. Айзенштока. "Марина", передмова Ол. Дорошкевича / тир. 7.000 / . Подібне популярне видання видало в-во "Укр. Робітник" - "Кавказ" і інші поеми / 10.160 /, "Сон" / 10.160 / і "Катерина" / 15.160 / та "Сяйво" - "Катерина" / 15.000 пр. / з передмовою Ф. Якубовського.

Поза межами України жадних спроб видати твори Ш-ка не було, а це спричиняється тому, що велика еміграція в Європі та Америці майже не має можливо-

сти читати творів свого найбільшого поета.

3. і с т о р і я в и д а н ь т в о р і в Ш е в ч е н к а .

Крім спеціальної праці по історії видань творів Т.Ш-ка, що переводиться в кабінеті Шевченкознавства при Соціологічній Ін-ті у Празі, цьому питанню майже не присвячено уваги за останні три роки. Правда, побіжно де-які цікаві й потрібні дрібниці трапляються в різних споминах та матеріалах. Так - В о з н я к, М. подав у збірнику "За сто літ", кн.І.сс.181-186. - "Матеріали до життя-су Ів.Франка", де знаходимо рисочки до історії двохтомового видання "Кобзаря" р.1908, що з доручення Наукового Т-ва ім.Ш-ка у Львові виконав Ів.Франко. Історія цього видання цілком не простудійована. Видання це по сьому виході майже не мало солідної реценсії, чи критичної замітки. Тим часом історія цього гарту уваги й саме це видання є дуже цікавою спробою звести до купи різні редакції творів Ш-ка й тим дати до загального вжитку матеріал для наукової праці над ними. Лого історія стане яснов після опублікування Науковим Т-вом ім.Шевченка у Львові великого й цікавого листування Ів.Франка з В.Доманицьким у тій справі, над яким працює акад. М.Возняк.

До історії празького видання "Кобзаря" 1876р. подає дрібні рисочки С.Русова у "101 спомини" /"За сто літ", кн.2.сс.159-160/. Рівно ж, Е. В и р о - в и й - Скільки коштувало празьке видання творів Шевченка в р.1875-76. /Памяти д-ра Е.Ірегра з нагоди століття з дня його народження/. /"Книголюб" Укр.Т-во Прихильників книги. Прага. 1927.кн.І.сс.19-21/, а також С а в ч е н к о Федір - Листування О.О.Русова з Я.П.Полонським у справі споминів Шевченка для празького видання "Кобзаря". "Україна". 1929. Червень-травень, сс. 95-100.

До історії видань Шевченкових творів цікаву сторінку дає Балацький, Павло - у своїх "Етидах з історії української книги", де в розділі "І.Українські Петербурські видання першої половини ХІХ століття та їх видавці" /"ХР".1927.кн.7-8сс.142-160/ подає опис "Кобзаря" вид.1840 р. /додано образок титульної сторінки/; "Чигиринського Кобзаря" р.1844; "Гайдамаків" - 1841 та "Тризни" - 1844, оцінює ці видання з боку технічно-естетичного та зазначає ве-

дкий смак у їх видавців, то б то, свг.Гребінки, видавця першого "Кобзаря", і самого Т.Шевченка, видавця останніх трьох книжок. Т о г о - ж а в т о р а - "Перше повне видання творів Т.Шевченка"/"Хр" 1929.кн.3,с.с.155-158/, де описує видання року 1867. у Львові, т.зв. К.Сущкевича. Більшу розвідку дас П. Т м х о в с ь к и й у збірн. "Шевченко" під назвою - "На шляху видання Шевченкового "Кобзаря". /с.с.95-114/, де обговорює видання "Поетик" під редакцією І.Айзенштока та М.Плевака. дву. 1925. Редактори цього видання зазначили в передмові, що "дівляться на це видання, як на першу спробу дати справжній, канонічний текст Шевченка"... Автор же статті робить висновок - "На нашу думку, нове видання не вирішає питання про канонічний текст "Кобзаря". Воно показує /і в цьому його чимала заслуга/, що є потреба та вже прийшов час видати академічного Кобзаря в варіантах по всіх відомих джерелах..." /ст.110/. П е р е т ц, Лев - Матеріали з української літератури та співробітники "Сноп" 1841 р. ЗІФв. УАН, т.ХІХ.к.1928.с.с.206-207. М а р к о в с ь к и й, Мих.-Щодо історії тексту Кобзаря Т.Г.Шевченка". "Київ.зб.на пошану акад.М.С.Грушевського. УАН.ІІ.с.с. Б а г р і й, А.Л. - К рукописній традиції розпространення "Кобзаря" Т.Г.Шевченка. Баку.1927.29 ст. /Ред. - А й з е н ш т о к, І. - "Україна". 1928.кн.6.с.с.163-165/.

4. М а т е р і а л и д о б і о г р а ф і ї Ш е в ч е н к а.

Довго й довго що ми будемо збирати лише матеріали до біографії Шевченка, поки можна буде братися до злагодження самої біографії Шевченка. І редактор академічного видання лише на останку своїй праці в томах VIII-X обіцяє подати матеріали до біографії і творчості Т.Г.-ка. Правда, додає - "Видання мало б увінчатися біографією поета, як звершенням і синтезом усієї цієї праці, що має бути пророчесна над студійванням та коментуванням його творчості". /Од редактора."Т.Шевченко. дододенні записки /журнал/ с.с.VI./ Але спроби скласти популярну біографію трапляються й зараз. К о р я к В о л. - Життя Тараса Шевченка. Х. дву. інстат. Т.Шевченка. Серія наук. популярних. ч.1. Тир.7.000. ц.10 коп.; Д а к м - з а, Іван - Т.Г.Шевченко. Популярний критично-біографічний нарис. Ст.141.ц.41 коп. А. С к в о р ц о в

— Життя художника Тараса Шевченка. Мз-во АХР. М. 1929. стр. III.

З поміж матеріалів до біографії таких рідко попадається більший, цілком свіжий, матеріал. Переважно це дрібні риси, додатки та поправки до раніш опублікованого, або старий матеріал переглядений із нового standpoint. Тим часом такі перегляди, переоцінки та нагадування є дуже корисні для суворого критичного розбору великого навагу різного матеріалу, що мусів би проробити майбутній біограф Шевченка.

В першу чергу йде історія Кирило-Методіївців /М і а к о в с ь к и й Вол. — Люди сорокових років. /Кирило-Методіївці в їх листуванні/. "За століт". 1928. кн. 2. сс. 33-98; в і н ж е — Нові документи до біографії М. І. Гулака. "Шевченко", річн. I. ст. 175-199; в і к т о р П е т р о в — Різдво р. 1846. Тамсамо, ст. 137-154. і Г и х л і к, Свг., проф. — Славянофільство Кирило-Методієвців /з ідеології Кирило-Методієвського братства/. "Записки Ніжин. I. Н. О. кн. VI /відношення до славянства Шевченка. сс. 200-201, 206, 214/. Г р а х о в е ц ь к и й, Дмитро — Матеріали до арешту кирило-методієвців: Навроцького, Білозерського, Шевченка та инд. /"Україна" 1. 1928. I, сс. 67-72/. Б о ц я н о в с ь к и й, Вол. — до арешту Т. Г. Шевченка 1839 року. "Н. вб. Ленград. Т-ва", т. II. сс. 19-32. л о г о ж — Доповідь зачитана на спільнім засіданню Ленінград. Т-ва II. 16. 1929 р. — "Т. Г. Шевченко та "Кирило-Методієвське Товариство". Н о в и ц ь к и й Михайло — Новий документ до історії "Товариства мочемордія". "Глобус". 1928. ч. 5.

В останні часи опубліковано багато різного листування сучасників і приятелів Т. Г.-ка, різних сподів, де попадаються цінні уривки, які додають чимало нових рис до біографії поета. Звичайно, що в епістолярному матеріалі перше місце займають листи самого Шевченка, чи його кореспонденції. Так, О л. Д о р о ж к е в и ч у в своєму виданні творів Марка Вовчка у т. IV подає цінне листування Т. Г.-ка з М. О. Марковичкою. Цей матеріал не в цілому є новий, але зведений до купи і опрацьований по автографах є цінним матеріалом. С т е п о в и ч, А. дає — "Поправка до статті О. Дорошкевича, Шевченко в приватному листуванні" у VII-VIII кн. Зібвід. УАН" — Зібв. УАН, кн. X, сс. 287-288. Повторенням майже відомого є О м е л ь ч е н к о Гр. — листування Т. Шевченка з

Я. Кухаренком /з нагоди 65. річниці смерті Я.Кухаренка/. "ЛНВ". 1927. кн. X. 130-135. Ф и л и п о в и ч, П. - Невідомий лист Некрасова до Шевченка. "Глобус". 1928. ч. 6.

В чужому листуванні трапляються цікаві характеристики поета чи освітлювання певних відносин, або певних подій і вчинків Т.Ш-ка. А б р а м о в и ч, М. - з листування М.І. Костомарова з графинєю А.Д. Блудовою. "Україна". 1926. кн. V. сс 80-90 - характеристика відносин Т.Ш-ка до Поляків ⁹ Б о з н я к, М. - П.Куліш як інформатор галицького історика літератури /його листування з Ом.Огоновським/, "ЛР". 1927. кн. 12. сс. 288-306. - освітлення ролі Куліша, як редактора Шевченкових творів.

В біографічних матеріалах та біографіях багатьох близьких Т.Шевченкові є уступи цінні для біографа поета. Л я н с ь к о, Аркадій - Т.Г.Шевченко і М.М.Забіла. Наук.зб.Ленінг.Т-ва, т. 11. 1929. сс. I-18. Ф и л и п о в и ч, П. - Щоголів і Шевченко /з нагоди 40-х роковин смерті Я.Щоголева/. "Глобус". ч. 13. ст. 198. Л о р ь е р, Н. - Я.П. де-Вальмен, друг Т.Г.Шевченка. "Каторга и ссылка". М. 1928. ч. 2. сс. 76-81; Я н і в - Історія поляків на Сибіру /в польській мові/. Краків. 1928. - присвячено сторінки зносинам Т.Ш. з польськими засланими. К о з а ч е н к о, А. - До історії ліберального руху 40-х рр. на Україні. "Діло поміщиків Закревських". "За сто літ". 1928. кн. 2. сс. 103-106. В а с и л е н к о, М. акад. Олександр Матвієвич Лазаревський /1834-1902/ /Матеріали до його біографії/. "Україна". 1927. кн. 4. сс. 30-31. Де-що знаходимо в у працях та листуванні самого Ол. Я а з а р о в с ь к о г о - Спогади про козотопців /с. 63/ та короткі біографії братів Лазаревських /сс. 69-70/, а де-що в примітках до чч. 8, 32, 133, 179 "Листів" Ол. Лазаревського. /укр.Археографічний збірник. т. 2, к. 1927/.

У спогадах різних осіб, з котрими Т.Ш. мав зносини, чи рідня тих осіб, часто дають нове освітлення відомого матеріалу. Д і т в і н о в а, М. - Дідусь Тарас. "ЛР". 1928. кн. 3. сс. 111-116. Це оповідання внучки Агафії Ом.Ускової, переказані "зі слів бабусі" - про перебування Т.Ш-ка в Новопетровській фортеці. Так само П р о к і п, І. - В гостях у друга Т.Шевченка. Тамсамо, сс. 117-123 - подає листа Т.Ш-ка до П.Ускова та спогади Надії Іракл. /Ускової/ Смоляк про Шевченка та пам'ятки, які знайшлися у неї по Ш-ві.

1/Пропущено в огляді за 1924-27.

"Записки крепостного актера М.С.Щепкина. Предисловие, примечания и статья А.В.Дермана. "Современные Проблемы". М.1928. у третьому розділі - III. Щепкин в Москве - є про зносини обох великих людей. /Рец. - П.Р. у л і н а. "ЖР". 1928. кн.8, сс. 173-175/. Ж е м ч у ж н и к о в, Л.М. - Мои воспоминания из прошлого. Вып. I. 1 II. М.1926-1927. /Рец. З е р о в, М. - "ЖР". 1928. кн.2. сс.187-189/, як зазначає рецензент - кілька разів фігурує в спогадах Ш., але завжди в оповіданнях інших людей, до того ж у оповіданнях, сильно пофарбованих легенд. В.Щ у р а т - у Шевченка в Києві в 1846 р. /"Укр.Голос". Перемишль. 1928. ч. II 1 12, переклад споминів поляка Юліана Бадіни-Кенджицького, що надруковані були в 1918 р. у "Gazeta Lwowska" п. назв. "Сматка Крижаченка".

До часу перебування Т.Шевченка в Аральській експедиції подають матеріали дві праці: Ж и т е - ц ь к и й, І - "Описная экспедиция" Аральського моря і Шевченко /1848-1849/, матеріали з записок, заміток та щоденника лейтенанта Бутакова. /"Україна". 1928. кн.3, сс.58-61/ та М а к ш е в а, Наталія - Шевченко в Аральській експедиції. "ЖР". 1927, кн. 3, сс.345-351.

Про перебування Ш-ка на Волині подає розвідку Д о р о ш е н к о, Вол. - Шевченкова подорож по Волині 1846 року /Ювил. 36. на пошану М.С.Грушевського. К. УАН. II. сс. 461-465/. Ш е в е л е в, В. - Т.Г.Шевченко на Чернигівщині р.1859. /"ЖР". 1928. кн.3, сс.123-126/. - офіційні документи.

Досить цікаву сторінку освітлюють праці, що торкаються питання про відношення Шевченка до селян і селян, а то й загально-укр. народу, до свого поета. Першій темі присвятив більшу розвідку академик Д. В а г а л і й - Т.Шевченко і селяни в переказах і історичній дійсності /"Шевченко" 36.І. Ін-та Т.Ш., сс.9-34/; акад. А.К р и м с ь к и й - Народні легенди про Шевченка і пісні про "Шевченка" /Розвідки, статті, замітки. 36. УАН. ч.57. сс. 19-26/. Д о р о ш к е в и ч, Ол. - Шевченко в селянських переказах /"ЖР" - 1929. кн.IV. сс.110-115/. Л ь б и н с ь к и й, М. - Шевченко на людях. /"ЖР". 1928. кн.X. сс.163-168/.

До матеріалів біографічних можна віднести й брошуру Х о м е н к а, - Шевченко на Прилуччині. /Прим. 1928. 48+2+1 ілюст./

5. С т у д і ї н а д т в о р ч і с т ю Т. Шевченка.

1. Вперше мусимо зазначити праці, які накреслюють плани і завдання студій над Шевченком. Їх не багато. Акад. С т. С м а л ь-С т о ц ь к и й - Обовязки української науки супроти Шевченка /ЛНВ. 1928, кн.3, сс.252-255/. А й з е н ш т о к, І. - Організація шевченкознавства /"Шевченко", 36.І.І. Т.Ш. 1928. сс.213-232. В і н ж е - Націоналістичне шевченкознавство. /Критика. 1928. 3, сс.14-19/. Д е с н я к, В. - Культурні традиції й Шевченкознавство в наші дні. /Крит. 3. сс.3-14/. Г н а т и ш а к, М. - Ренесанс Шевченкової романтики /Поступ. Л. 1929. ч.6-7, сс.212-216/. П и л и п е н к о, С. - На шляхах шевченкознавства /"Нове мистецтво" Х. 1927. 11/52/ /.

2. Далі оглянемо студії над окремими творами Шевченка. Тут на перше місце поставимо велику монографічну розвідку Н а в р о ц ь к о г о, В. "Гайдамаки" - Тараса Шевченка. Джерела. Стиль. Композиція. І. Т.Ш. ДВУ. 1928. сс.398. ц.2р.40коп. /Зміст 11: Передмова - 5 ст.; Вступна частина - 7. Історична сторона "Гайдамаків". Розділ І. Постановка питання - 29. Розд. - 2. Історична основа "Інтродукції" - 46. Розд.3. Історична основа "Гайдамаків" - 82. Літературна основа "Гайдамаків". Розд.4. Постановка питання - 191. Розд.5. Загальна характеристика жанру "Гайдамаків" - 196. Розд.6. Місце "Гайдамаків" в літературній еволюції - 227. Розд.7. - Композиційні зв'язки "Гайдамаків" з літературною добою - 278. Розд.8. Стилістичні зв'язки "Гайдамаків" з українською літературою і народною традицією - 317. Розд.9. Зв'язки "Гайдамаків" з попередніми задумами Шевченковими - 341. Додаток. Сучасні перекази про Коліївщину - 362. /Рец. на цю працю П.Филіпович - "ЖР". 1929. кн.3, сс.178-183./.

Одному з розділів цієї праці автор вже присвячував свою увагу у статті - Де-які композиційні особливості "Гайдамаків" /Шевченко. 36.І.Т.Ш. 1928. сс.79-91/. Питанням генези поеми "Гайдамаки" займався Г н а т ю к, В. - Попередник Шевченкових Гайдамаків. /Нотатки з приводу століття "Zamki Kaniowskiego" - Гоцинського/. /"ЧШ". 1928. кн., сс.62-71/.

Інтерпретацією Шевченкових творів займався академик С т. С м а л ь-С т о ц ь к и й - Причинки до

зрозуміння Шевченкових поем. 1. Шевченкове послання. II. Дві невеличкі Шевченкові думки /Ой, чого ти почорніло, зеленее поле". "Бували війни й військові свари". Прага. 1929. сс.3-48. В і н ж е - "Чигирин" /"ЛНВ". 1927. кн.7-8. сс.266-279; "Великий льох" - /"ЛНВ", 1927, кн.6. сс.137-148/.

Проф. Б і л е ц ь к и й, М. дає цікавий текстологічний дослід "Маряна Черниця" Т.Шевченка. /Історія тексту/. /ЗНТ ім.Ш-ка. 1927, т.146, сс.181-202/. Н а в р о ц ь к и й, В. - Ідейні й художні особливості "Княжин" /"ЖР". 1929. кн.3, сс.116-121/. В о л о д и м и р Д е р ж а в и н - Лірика й гумор у Шевченковому "Журналі". /Шевченко. 3б. ІТШ. 1928. сс.35-68/. В. Я к у б с ь к и й - До соціології Шевченкових епітетів. /Там-таки. сс.69-78/. А к а д. Д. Б а г а л і й - Про поему "Сон". Про поему "Кавказ" Т.Шевченка. /ІТШ. 1927. сс.5-10/. В і н ж е і Ф и л и п о в и ч, П. - Шевченкова поема про Івана Гуса /Там-таки. сс.5-12/. Ф и л и п о в и ч, П. - Шевченкова "Марія". /ІТШ. 1927. сс.3-10/. Н а в р о ц ь к и й, В. - "Наймичка", передмова /ІТШ. 1927/ - порівнює її з Пушкінським твором "Под вечер осенній" та зауважає відхід Ш-ка від романтизму до реалізму. Д о р о ш к е в и ч, Ол. - Поема дівочого гора - "Катерина", передмова /І.Т.Ш. 1928. 3-12/. Г о р б а н ь, М. - "Гайдамаки" - передмова. /І.Т.Ш. 1928 сс.5-16/. Ш а м р а й, А. - "Назар Стодоля", вступна стаття. /І.Т.Ш. 1927./ /Рец. П. Р у л і н - "ЖР". 1928. кн.3. сс.186-188/. Я к у б о в с ь к и й, Ф. - На узбічних стежках поета, передмова до "Повісті" Т.Шевченка. "Сяйво". 1928. сс.5-18. П о т о ц ь к и й, П. - Буквар Шевченка /Зап.І.Ф.від УАН. кн.XIII-XIV. сс.144-146. І л ь н и ц ь к и й, К. - Інтерпретація "Кобзаря". /"Наша Бесіда". Варшава. 1927. ч. 5-6, сс.2-4/.

3. Історії літературних впливів і взаємовідносин Шевченка з різними особами присвячено праці: Ол. Д о р о ш к е в и ч - До питання про вплив Герцена на Шевченка /Шевченко. 3б ір.І. І.Т.Ш. 1928. сс.113-136/. П о к р о в с ь к и й, Ол. - Шевченко і Кабе. /Україна. 1927. кн.3, сс.15-16/. Ч у б с ь к и й, П. - Куліш і Шевченко. /"Пантелеймон Куліш". 3б ір. І.Ф.від УАН. ч.53. 1927. сс.102-126/. Ф и л и п о в и ч, П. - Шевченко і Плещев. /"ЖР". 1929. кн.3 сс.151-154/ - як перекладач поезій Шевченка. Д с ь к и й, В. - Я Г Кухаренко, як літературний діяч. /"ЧШ". 1928. кн.5-6, сс.114/ - про літературні вза-

змовідносини з Шевченком. Л у ц і в, Л. - Л.Совинський і Т.Шевченко. /Діло. 1927. ч.53, 54, 55, 56, 57, 59, 60./. Я а а у р с ь к и й, В. проф. - Шевченко і Толстой. /Збір. присв. 100. роковинам народження Л.Толстого. Одеса/. Б а г р і й, О.-Г.Квітка-Основ'яненко й Т.Шевченко./Квітка Основ'яненко. Збірник на 150-річчя народження 1778-1928. В-во "Укр.Роб.". 1929. Х., ст.78-93/.

4.Праці різного характеру: Н е н а д к е в и ч, Е. - Три великі поети славянства: Міцкевич, Пушкін, Шевченко перед пам'ятником Петра І-го. /"ЧШ". 1929. кн.5-6, сс.115-125/. К о ш о в а, Людмила - Шевченко та "Історія Русов". /Шевченко.Збірн.І.Т.Ш. сс.155-174/. Л у ц і в, Л., д-р. - Ф.Корш про Т.Шевченка. /З нагоди Шевченкових роковин/ /Діло. Л.1929. ч.53, сс.2-3/. Г у р е в и ч, З. - "Молода Україна". До восьмидесятих роковин Кирило-Методієвського Братства. /Укр.Ін-т Марксизму. Х. 1928./. /Рец. К о п е р ж и н с ь к и й, К. - "Україна". 1929. кн. 3-4; Д е с н я к, В. - "Критика". 1929. ч.2. сс.126-130; С ф р е м о в, С. акад. "*Slavia*". 1927. VII. зом.3, сс.648-658/. К о с т о м а р о в, М. - Науково-публіцистичні і полемичні писання. К.1928.сс. XXII+315 - подано писання М.Костомарова про Т.Шевченка. К о б л а к о в а, М.С. - Жінка в творчості Шевченка. - "Зоря", чч.314, сс.19-25 і II-17.1928.

5.Рецензії і критики на різну Шевченкіану. Л у р ь с ь - /рец./. Б а л е й, С.др. - З психології творчості Шевченка. Л.1926. /"ЧШ". 1928. кн.3, сс.141-144/. Б а г р і й, А. - Нова Шевченківська збірка /І.Т.Ш. "Шевченко", зб.І. 1928/ /"Ч.Ш.". 1928. кн. 9-10, сс.133-140/. М а р к о в с ь к и й, М. - Деякі праці про Шевченка /С.Таранушенко. 1924, П.Филиповича, 1924, А.Багрія, 1925/. /Зап.І.Ф.від.УАН. 1927. кн.XII, сс.334-339/. С р о ф е т в, Ів. /рец/. - Шевченко та його доба. Збірн. другий. УАН. К.1926. /"ЧШ". 1927. кн.3, сс.212-214/. В о с к р е с е н с ь к і й, А. /рец./ А.Багрія - Т.Шевченко в літературній обстановці. Баку. 1925. /*Slavia*. VI. том 2-3, сс.536-548/.

6.Студіям над мовою Шевченка присвячено досить праць переважно - С у л и м а, М. - Про Шевченкову мову /"Зоря". Дніпропетр. 1928. ч.3, сс.15-18/ і подібну ж працю, де засовує, що мова Шевченка не є проста мова /"Плужанин". 1927. ч.5, сс.16-18/. В і н ж е - Дієприслівники в Шевченковому Кобзарі /Наук. Зб. Іст. секції ВУАН. 1928. т.XXVIII. сс.

184-198/. В і н ж е - Де що про зниклі дисприкмет-
ники /Уваги та матеріали/ - за об'єкт дослідів взято
мову Т.Шевченка й Лесі Українки. /"ЧШ". 1927. кн.
5, сс.145-167/. В і н ж е - Рідко вживані при-
менники в Шевченковій мові. Матеріали та уваги.
/Наук.Зб. Іст. секц. ВУАН т. XXVI, сс.147-148/.
В і н ж е - Де-що за форми б у т и в Шевченко-
вому "Кобзарі" /Наук. Зап. Хар. н-д. катедри мово-
знавства. 1927/. С і к и р м и с ь к и й, Т. - Де-
які особливості морфології, складні й словника Ше-
вченкового Кобзаря. /Зап. Сдес. Н. при УАН Т-ва. Се-
кція І-Філ. ч.І. 1928. сс. 50-76/.

7.Чимало студій присвячено перекладам чи впли-
вам Шевченка на поезію славянську та мисті європей-
ські. Л у ц і в, Л. др. - Т.Шевченко в славянських
літературах. /Діло. 1928. ч.53./ Ш е л у д ь к о,
Д. - Впливи Шевченка на Любена Каравелова /Зап.ІФ.
від УАН. 1928. кн. XVIII. сс.129-148/. Ш к р о б,
С.Ів. - Польське слово над труною Т.Шевченка.Наук.
Зб. Ленін.Т-ва т.ІІ. сс.23-40. А р а с м м о в и ч,
Л. - Т.Г.Шевченко в польських перекладах. /Зап.І.
Ф.від. УАН. 1927. кн.ХІІ. сс.78-102/. Б о р щ а к,
І. - Шевченко у Франції. /Укр.Вісти. 1927. ч.21.
Париж, а також - "Світ", Л. 1927. ч.6, сс.4-6/. Л у -
ц і в Л. др. - До історії чеських перекладів Ше-
вченка. /Світ. Л., ч.6, сс.6-7/. М а й ф е т, Гр.
- Шевченко в англійській інтерпретації. /Шевченко.
Зб. І.Т.Ш. сс.233-246/; в і н ж е - Шевченко в ан-
глійському перекладі /Там-таки. сс.247-262/; в і н
ж е - Англійські переклади Шевченка. /"Плужанин".
1927. ч.6 /березень/, сс.19-22/; в і н ж е - Т.
Шевченко в англійській інтерпретації/. /Нотатки/.
/"ЕР". 1928. кн.3, сс.169-173/. К у л и к, І.Ю. - Ше-
вченко в Канаді. /Шевченко, Зб.І.Т.Ш. сс.263-270/ -
переклад творів Шевченка на англійську мову з до-
датком біографічних уривків Александра Джерділа Го-
нтера. /1922. Вєнніпег. Канада/. Ф и л и п о в и ч,
П. - Перший переклад з Шевченка російською мовою
/Шевченко, Зб.І.Т.Ш. сс.201-212/. *Shevchenko, Taras*
(From A.J. Hunt's "The Kober of the Ukraine") -
"Нар. Воля". Скрентон Па, ч.28. 1928. Е р о ф е -
ї в, Ів. - З літературної спадщини забутого шевче-
нкіянця О.І.Галкіна /До історії перекладів Ш-ка ро-
сійсь. мовою/. /"ЧШ". 1929. кн.3, сс.95-99/.

Тут же зазначимо спроби чужинців подати в
своїх мовах твори Шевченка. Так в 1927 р. вийшов

неповний переклад "Кобзаря" в італійській мові:
"Taras Shevchenko", "Liriche Scelte del Cobzar".
Versione o note di Mlada Lipovetaka e Cesare
Medano. G. B. Parania et C. Torino-Milano Firenze-Roma.
Napoli-Palermo. 1927. сс. 64. 80.

ДВУ склало умову з кількома жидівськими письменниками, з метою видати "Кобзар" Т. Шевченка жидівською мовою. Перекладатимуть письменники: Квітко, Маркіш, Різник, Фінінберг, за редакцією Д. Фельдмана. Видання вийде під маркою Ін-та Т. Шевченка. Цей же Інститут поробив заходи, щоб видати "Кобзаря" в мовах німецькій, польській та білоруській.

Слід зазначити й переклади окремих творів Т. Шевченка на чужі мови. Бельгійський журнал "La Nouvelle" у спеціальному виданні присвяченому Україні - "Antologie de la Litterature Ukrainienne" 1928, вмістив два твори Шевченка: "Marianne", сс. 6-7 і "Testament" с. 8. У 8 ч. вірменського видання "Карпір Ігі" /Червоний шлях/, що виходить у Харкові, вміщено переклад "Заповіту" Т. Шевченка, переклав Гопілян. Поет Алла Вердов переклав тюркською мовою "Наймичку", а поет і белетрист Ібрагім Селехович переклав черкеською мовою "Кавказ" Т. Шевченка. У "Slovanských pohladoch" поетом Петром Белло-Горак-ом вміщено переклад - "У тілі Катерини хата на помості..." переложений на словацьку мову. За редакцією проф. Піксанова та доглядом Ін-та Т. Шевченка видається "Кобзар" в російському перекладі покійного Ф. Сологуба. - Японський письменник Мацуба переклав Шевченка на японську мову. А американський журналіст Роб заявляє, що Америка студіює Шевченка. /"ЧШ". 1929. кн. II. сс. 258/.

Тут же згадаємо: Н и к о л и ш и н, Д. - Пророк і ми. Промова на свято Т. Шевченка. 1929. Коломия, ст. 16. ц. 0.50. Prof. D. Doroshenko. Shevtschenko der grosse ukr. nation. Dichter. 1929. Берлін. (Рецензії: Vorische Zeitung" - 1929, 25-VIII. "Prager Presse" Praha. 1929. ч. 214. "Der Jungdeutsche". 1929. ч. 253. "Osteuropäische Korrespondenz" 1929. ч. 15-16 Jahrbucher fuer Kultur und Geschichte der Slaven. 1929. Band V. Heft III/ та статтю М а л а н ю к а, Євгена - Шевченко і Росія /До проблеми перекладу/. /"ЛНВ", 1927. кн. II. сс. 239-249/.

8. Творчість Т. Шевченка здавна приваблювала композиторів і за добрим почином М. В. Лисенка май-

же кожний український композитор пробує свої сили на музичній інтерпретації великого слова Т.Шевченка. Такі композиції /нові та передруки старого/ в достатній кількості з'явилися і в останніх трьох роках, а саме: Я. С т е п о в о г о /Три шляхи - 1927/, Л и с е н к а, М.В. /Дуети. Огні горять. Ой люлі, люлі. Ой одна я, одна. Як би мені, мамо. Ой чого ти почорніло/. М у с о р г с ь к о г о, М. /Гопак/, Х о т к е в и ч, Г. /Ой діброво, темний гаю. Ой не п'ються пива. Ой я свого чоловіка. Реве та стогне. Садок вишневий. Сонце гріє/, Я р о с л а в е н к о, Я. - /Над Дніпровою сагою, І досі сниться. Човен. По улиці вітер віє./.

Композиторська майстерня т-ва ім.Леонтовича в Києві склала збірник хорових пісень на слова Т.Шевченка, для мішаного хору з супроводом фортепіану /два зошити/. В збірнику /цікавому зміс./ вміщено романси і хорі авторів: Радзівівського, М.Ревуцького, Л.Лятошинського, Б. /к.1927.ст.38, ц.І р.20 коп./.

Музичний критик та дослідувач проф. Полфйоров, Я.Я. працює зараз над великою книгою "Шевченко та мистецтво", яку автор гадає побудувати по такому плану, як він опрацьовував вже у частині - "Шевченко та музика". Книга має 5 розділів: 1/Музика в особистому житті Шевченка /листування, щоденник, спогади й характеристики/; 2/Музика у творах Шевченка; 3/Музика до творів Шевченка; 4/Музика творів Шевченка /На підставі вже оголошених, а також власних досліджень/ та 5/Повний музичний словник Шевченка. Ці п'ять розділів ляжуть в основу дослідів і інших галузів мистецтва: література, театр, образотворчі мистецтва. /"ЧШ". 1927. кн.7-8, сс.332-333/.

9.Заводимо нову рубріку - шевченко у фільмі, котра ще не є багатю, але обіцяє збагатитись в дальшому. К р и м с ь к и й, А. проф. - До історії українських кінематографічних фільм /Тарас Шевченко. /ЗІФ від. УАН. кн.ІХ.ст.344/. Д. Д. - Спротачений Прометей /"Тарас Шевченко". ВУФКУ/. /"ЛНВ". 1929. кн.І, сс.80-85/.

6. Ш е в ч е н к о - м а л я р .

Цей відділ у звітних трьох роках цілком бідний, видно було мало приводів, які б трутили дос-

лідувачів звернути скди своєю увагою. В першу чергу зазначимо Академічне видавництво творів Т.Шевченка, том четвертий – щоденні записки /Журнал/ /1928.К./, де у коментарі акад. О. Н о в и ц ь - к и й подав велику кількість /54/ заміток та уваг на художні твори, що торкаються Т.Шевченка. Т а р а н у щ е н к о, С., проф. – До питання про ранішні акварельні портрети Т.Шевченка /Ювіл.збірка на пошану М.С.Грушевського.К. 1928. І. 98-102/. Л і т н и к, Я. – шевченко в образотворчому мистецтві /довідка/. /"ЧШ". 1929. кн.3, сс.136-143/. М е г и к, Петро – Незнаний портрет Т.Шевченка. /"Наша Бесіда". Варш. 1927. ч.5-6.с.6/. Н о в и ц ь к и й, Олександра – Прийоми композицій в Шевченкових картинах /"Глобус". 1928. ч.5. /. В і я ж е. – Відбудований малюнок Т.Шевченка /"Глобус".1928. ч.5./.

7. П а м'я т к и п о Т.Ш е в ч е н - к о в і.

Перше місце в цій розділі займуть нові автографи поета. Так акад. С. Б ф р е м о в – Невідомі рядки Шевченка /шевченко, зб.1-та Т.Шевченка.1928. сс.3-6/, подає новознайдений нині чотири рядки до поеми "Кавказ" і тут же описує придбаний ним рукописний збірник поезій Шевченка, що у 1924 році довелося академікові придбати з приватних рук. Далі, Б у з и н и й, О. – Новий рукопис Шевченка "Хустина" /"У неділю не гуляла"/, що знайшовся в Полтавському архіві, серед матеріалів Лубенського архіву Е.Н.Скаржинської. Б о г д а н о в а, Надія – Альбом М.Д.Селецької і автограф Т.Г.Шевченка. /"За сто літ". 1927. кн.І.сс.16-18/, автограф вступу до "Марини Черниці". Н о в и ц ь к и й, Михайло – Новий автограф Шевченка /"ЖР".1929.кн.3. сс.154-156/ – автограф "Огні горять, музика грає", що подарував Вол.К.Троїцна рукописному відділові Київської філії Ін-ту Т.Шевченка. С р о ф е ї в, І. – "Марина" /Бюлетень Музею Слобід.України ім. Г.С.Сковороди. 1926-1927. ч.2-3, сс.31-32/, повідомляє про знаходження рукопису повісті – наслідування "Катерини" Шевченка.

Музей Слобідської України ім. Сковороди: І/ зібрав матеріали, близькі до вивчення Шевченка та його доби, а саме: малюнки й портрети поетового

приятеля, акад. І.І.Соколова, про якого Шевченко висловивсь "талановита та щира людина, що любить, наш край". 2/придбав пастель Пастернака - "Ш. й Олярідж", портрети інших сучасників поета, портрет Ш. з власним підписом. Цьогорічна виставка подає інтересні експонати. Перш за все слід визначити альбом з автографом Ш. /вірш "На панщині пшеницю жала"/. Цей альбом належав Д.І.Старову. Альбом крім згаданого автографа містить інші вірші Шевченка, вірш П. Мокрицького на смерть Тараса, низку віршів інших поетів /як от Майкова, Огарева, Хомякова/, замітки самого Старова, і являє дуже цінну реліквію в Шевченкіані взагалі. Е р о ф е ї в, І. - Хроніка образотворчого мистецтва /"ЧШ". 1927. кн. І2, сс. І90-І9І/.

Державна Академія Художніх Наук /Москва/ придбала виключний по своєму інтересу архів родини Аксаківих. Особливий інтерес в цьому архіві мають листи: Гоголя, Тургенєва, Грановського, Шевченка, М. Щепкіна та инш. - Академія Наук у Києві дістала цінний дарунок - оригінал листа Пісемського, адресованого Тар. Шевченкові.

В Богуруслані знайдено невідомі до цього часу сім картин, що їх написав Т.Г.Шевченко в період 1854-1857 рр., коли був на засланні в Новопетровському форті. Пять картин написано аквареллю, два портрети сепією. Картини оцінюють в 7.000 карб. Власниця картин - дочка тодішнього коменданта форта - Ускова - одержала запрошення приїхати з картинами на виставку. Наркомос України провадить переговори про передачу картин до Музею /"ЧШ". 1927. ч. І2, сс. І92/.

Київська філія Інституту Т.Шевченка придбала де-кілька цінних Шевченкових творів і гравюр із картин Шевченка. Серед них є гравюри з власноручними Шевченковими надписами.

З пропозицій Головнауки РСФСР Руський Музей у Ленінграді передасть Ін-тові Т.Шевченка мистецькі твори Т.Шевченка, що переховуються у Музеї.

Українська збірка П.Потоцького, що придбана і розташована в палатах печерського заповідника має біля 10.000 гравюр. Між ними нас цікавить літографований портрет Т.Шевченка в труні, робота Верещагіна, на хінському папері /розм. 36.5x27.3/. А між книжковими унікалами рештки книгозбірні Т.Шевченка /власне три: "Малоросійськіє и червонорусскіє народныя думы и пѣсни". СПб. 1836; "*Estetique, crayon, umnist, pichne plach Karola Libelta. T. J. Petersburg. 1854; Едвард Желиховський - Поезії Ан-*

тонія Сови, 1858 г. /пол.мовою/, з автографом Шевченка. Тут же є збірка різних видань "Кобзаря" Т. Шевченка /до 40 видань/. /Г. С т е л е ц ь к и й - Українська Збірка П.Потоцького. "ЧШ".1927.кн.3. сс.180-182/.

Київський Центральний Істор.Архів на завдання Укр.Цент.Архіву підготував та незабаром здасть до друку том повних документів під назвою: "Похорони Шевченка". Є на думці загалом видати окремі томи серію епізодичних документів про Т.Шевченка.

В Одеському Істор.Архіві знайдено жандарську справу з червня 1847. "Кирило-Методієвське братство". Начальник пятої округи корпусу жандарів повідомляє одеського жандар. полковн. Граве про осіб, які "брехливо малюють стан України, що наче б то перебуває в злиденному стані, убожіє". Тут же серед списку заборонених книжок є і "Кобзар" Т.Шевченка.

Всесвіт, ч.ІІ.1927.Х. у статті "До роковини Т. Шевченка" подає: 1/Могила в сучасному стані. Факсиміле. 2/Свідectво рядового Оренбург. лінійн. ч.І. баталіона Т.Шевченка. 3/Свідectво священника ч.42,2-ІІІ. 1861, що Тарасія Шевченка погребено на Смоленському кладовищі. 4/Проїздний білет, що видав Усков до Петербурга. 5/Діло ч.68 /О прибутті изъ Уральска ряд. Т.Шевченка. 6/Бюст Т.Шевченка - Тенера. 7/Палітра й фарби Т.Шевченка. 8/Пам'ятник на могилі і 9/Будинок у Києві, де жив Т.Шевченко у 1846.р.

Україна асигнувала 10.000 карб. на придбання річей мистецтва. Певну суму з цієї асигновки передбачено на витрати по придбанню від приватних громадян малюнків та книжок і листів з автографами Т.Шевченка. Ці речі будуть надсилатись до Ін-ту Т.Шевченка у Харкові.

8. К у л ь т Ш е в ч е н к а.

На цю тему занотуємо слідуєчі праці: Е р н с т, Федір - Як збиралися малярські твори Шевченкові у Всеукраїнським Історичним Музеї ім.Шевченка /"ХР". 1929.кн.3, сс.122-130/. Ц и г а н е н к о, Юрій - Шевченківське свято на Полтавщині року 1914 та заборона "Кобзаря" /"За сто літ".1928.кн.ІІІ, сс.290-292/. Д о н ц о в, Д. - Шевченкові роковини /варіант/ /"ЛНВ".1927.кн.5, сс.41-48/. Л о т о ц ь к и й, Ол. - Шевченкові роковини. /Тризуб.1927.ч. ІІ.2-4/. С а л ь с ь к и й, В. - Пророк національ-

ного визволення /Тризуб.1928.ч.II,сс.5-7/. І в а-
н с ь к о, М. - Шевченківський концерт /фрагмент/
/"ЛНВ".кн.4,сс.325-329/. М а л а н ю к, Єв. - Шев-
ченко і сучасність /"ЛНВ".1929.кн.3,сс.231-237/.
С и п и л о, Мих. - До Шевченкової річниці /"Нове
Життя".Прага.1927.ч.3/10/./, ці праці дають добрі
картинки для характеристики соціального обличчя рі-
жних кіл сучасного українського громадянства та їх
підходів до Шевченка.

Зазначимо тут і низку праць, присвячених памя-
ти Т.Шевченка та виданнях ДВУ заходами Ін-ту Т.Ш-ка,
Київської філії: П е т р е н к о, Павло - Похорони
Т.Г.Шевченка /тир.7.000/; С а в ч е н к о, Юрій -
До-що з історії могили Т.Шевченка /тир.7.000/;Х о-
м е н к о, Яків - Народні перекази та легенди про
Шевченкову могилу /тир.7.000/; В а р р а в а, Олек-
са - Прочани на могилі Т.Г.Шевченка. /Матеріал з
книжки відвідувачів могили за 1917-21 рр. /тир.
7.000/. Ч а г о в е ц ь, В.А. - У могилі Т.Г.Шев-
ченка /Историческое повествование/. К.1928.сс.54+5
нен.з ілюст.

До вшановання пам'яті Т.Шевченка треба віднес-
ти заходи по влаштуванні "Шевченківського заповід-
ника" /"ЖР".1927.кн.I,сс.II2/ та охороненню його
природи, як характерної смуги українського лісосте-
пу. Сіл.-Госп.Наук.Комітет України накреслив перс-
пективний і реальний план розвитку роботи заповід-
ника, що полягає в організації, по перше - Наук.Лі-
состепової станції і по друге -Досвідної яружної
станції.

Чималої уваги доложеноусправі упорядкування
могили Т.Шевченка, що є обов'язком певного Комітету.
На березі Дніпра під Чернечою горою збудовано го-
тель-клуб у 2 поверхи, розрахований на 70 місць.
При ньому впоряджено бібліотеку, радіомовник, шко-
лу лікнепу, кіно.

Справі пам'ятника Шевченкові на його могилі ого-
лошено було конкурса, але Шевченківський Комітет
при Н.К.О. у Харкові признав його невдалим, по час-
ти із причин зовнішніх: надто короткий речінець та
слаба інформація в пресі. Вирішено оголосити міжна-
родній конкурс на пам'ятник Т.Шевченкові. Конкурс
триватиме два роки. Дискусія в цій справі вияснила,
що необхідно:1/зазначити ідею, яку треба виобрази-
ти в проекті пам'ятника, 2/технічні умови і 3/мате-
ріал пам'ятника, вигляд і загальне художнє оформле-

ння могили Шевченка. Комториси по будові пам'ятника ухвалено в сумі 28.750 карб., а впорядкування матеріального музею - 10.000 карб. Хроніка впорядкування могили Т.Г.Шевченка /"Шевченко", зб. Інст. Т.Ш. 1928. ст. 271-287/.

Крім пам'ятника на могилі Т.Шевченка є думка поставити пам'ятник і в Києві й відкрити в день 70-ліття з дня смерті поета. - р. 1931. На будову пам'ятника збираються добровільні пожертви. Місця для того вказують у Миколаївському парку проти Університета.

В тій справі писали: "П о к а л ь ч у к, В о л о д и м и р - Новий пам'ятник Шевченкові /"Жр". 1929. кн. 3, сс. 159-162/ - говорить про організацію літературно-ілюстративного музею пам'яті Т.Шевченка. "Конкурс проєктів пам'ятника Шевченка". /"Всесвіт". Х. 1928. ч. 3., сс. 12, "Нова Громада". 1928. ч. 5, сс. 144, 145 і "Знання". 1928. ч. 5., сс. 12-13/.

Заходами Укр. Акад. відреставровано будинок, де в 1846 р. мешкав Т.Шевченко, в стилі 40-х рр. минулого століття, і впорядковано музей. На будинкові прибіта меморіальна дошка з текстом: "В цьому будинку жив Т.Г.Шевченко, 1846 р."

Крім того відреставровується ще один будинок: ріг Михайлівського провулка та Гринівської вулиці. де в 1852 році жив Шевченко. На йому буде також прибіто меморіальну дошку. Про це писали: Д о р о ш к е в и ч, Ол. - Будинок-музей Т.Шевченка. /"Прол. Пр.". 1928. ч. 261, с. 4. /; М і я к о в с ь к и й, Бол. - Будинок, зв'язаний з іменем Шевченка /"Глобус". 1928. ч. 6, сс. 88-89/.

Пам'яті Т.Шевченка було присвячено ряд виставок. Так, Всеукр. Істор. Музей впорядив р. 1928. виставку, де експоновано було оригінальні Шевченкові малюнки, речі і фотографії, що характеризують Шевченківську добу, а також листи, рукописи і зразки видань Шевченкових творів. Інститут Тараса Шевченка у Харкові 11 березня 1929 р. впорядкував виставку проєктів пам'ятника на Шевченковій площі, де знайшлося до півсотні фотографій дореволюційних проєктів і 12 моделей на конкурс 1927 року. Особливу увагу на виставці звертали плани, аерофотоздімання та геодезичні дослідження /нівелювальні плани/.

Крім проєктів тут були і інші надбання Інститута: картини Шевченка, привезені з Богоруслана та

передані Інституту Шевченка з лєнінградських музеїв, ілюстрації до "Кобзаря" Сластьона і инше. Про це Г.Ков.-Кол.На виставці проєктів увіковічення пам'яті Шевченка /"ЧШ".1929.ч.7,с.с.214-215/.

Київська філія Ін-та Т.Шевченка організувала меморіальний музей Т.Шевченка, яким керує О.Дорош-кевич. Вона ж прадила альбом вирізок зі закордонних, російських та українських журналів, в яких писалось про Шевченка, копії листів Шевченка і до Шевченка. Збирає старовинні книжки *ukrainica*, між ними є книжки Т.Шевченка. Склала провідник на могилу Т.Шевченка. Опрацювала книгу записів на могилі Т.Шевченка. Зготовила діапозитиви про життя й діяльність Шевченка.

Всеукр. Істор. Музей ім.Т.Шевченка в Києві організував: а/художній відділ, де зібрано до 70 творів Т.Шевченка, і б/Шевченківський відділ, що складається з його маларських творів, видань його літературних творів, автографів та низки меморіальних речей, що стосуються поета.

Бібліотека ім.Шевченка в Одесі закінчила систематизацію Шевченківської літератури.

У дні роковин Шевченка з'являються урочисті наукові засідання з докладами присвяченими Шевченкові, святочні концерти його пам'яті у різних містах України й по за межами її /напр.в Москві - Б у р е в і й, К о с т ь. Державна Академія Художніх Наук і укр. мистецтво /лист з Москви/ - "ЧШ".1929.кн.2,с.с.213.

9. Б і б л і о г р а ф і я - Ševčenkiana.

Цей відділ не тільки не є багатим, але й не може похвалитись спеціально присвяченими тому працями. Відзначимо всеж таки все, що може прислухатись вивченню Т.Шевченка. Б о г а ц ь к и й, П а в л о - Нове про Шевченка /Інформативний огляд рр. 1924-1927/. /"ЛНВ".1927.кн.V-VI,с.с.63-77 і 129-136/. Д о р о ш е н к о Вол. - Українознавство по за межами УСРР за рік 1927. /"Україна".1929.кн.3-4,с.с.118-120/. К о п е р ж и н с ь к и й, К о с т ь - Українське літературознавство і критика /"Україна". 1928.кн.3,с.с.113 і 122/. В і н ж е - Українське наукове літературознавство за останніх 10 років. /"Студії з історії України".1929.кн.2,с.с.XXI+LII/. В і н ж е - українське літературознавство, історія

театру й критики. /"Україна". 1929. кн. вересень, сс. 98-120/. Ф и л и п о в и ч, П. - українське літературознавство за десять років Революції /1917 - 1927/. /"Література". к. УАН. ч. 82. 1928. сс. 5-28/. Я ш е к, М. - Шевченкіяна ДВУ. /"Бюлетень Держ. Видав-ва України 1929, ч. 3, сс. 4-6/. К и р и л о в, Євген - Бібліографія П. Куліша і писань про його. 1929. К. С и п о в с ь к и й, Василь, проф. - Україна в російському письменстві /1801-1850/. к. 1928. УАН. ч. 58. Т а р н а в с ь к и й, Вадим - Г. Квітка-Основаненко. Бібліографічна розвідка. 1778-1928. к. 1929. /У II. відділі - листування. А. Листи Квітки-Основ. до різних осіб, сс. 129; Б. листи різних осіб до Квітки-Основ. - сс. 143/. Т к а ч е н к о, Микола - Список праць О. М. Лазаревського і про нього /Український Археографічний збірник, т. 2. к. 1927. /сс. LI-LXXX/. Б о г а ц ь к и й, Павло - *исчипка* з журналу "С.С.М." від початку його існування по р. 1926 /1827-1925/, /ЗНТ. 1927. т. 146. сс. 203-214/ - цитати про Шевченка в чеській літературі.

Е ЛНБ ім. В. Стефаника
АН України

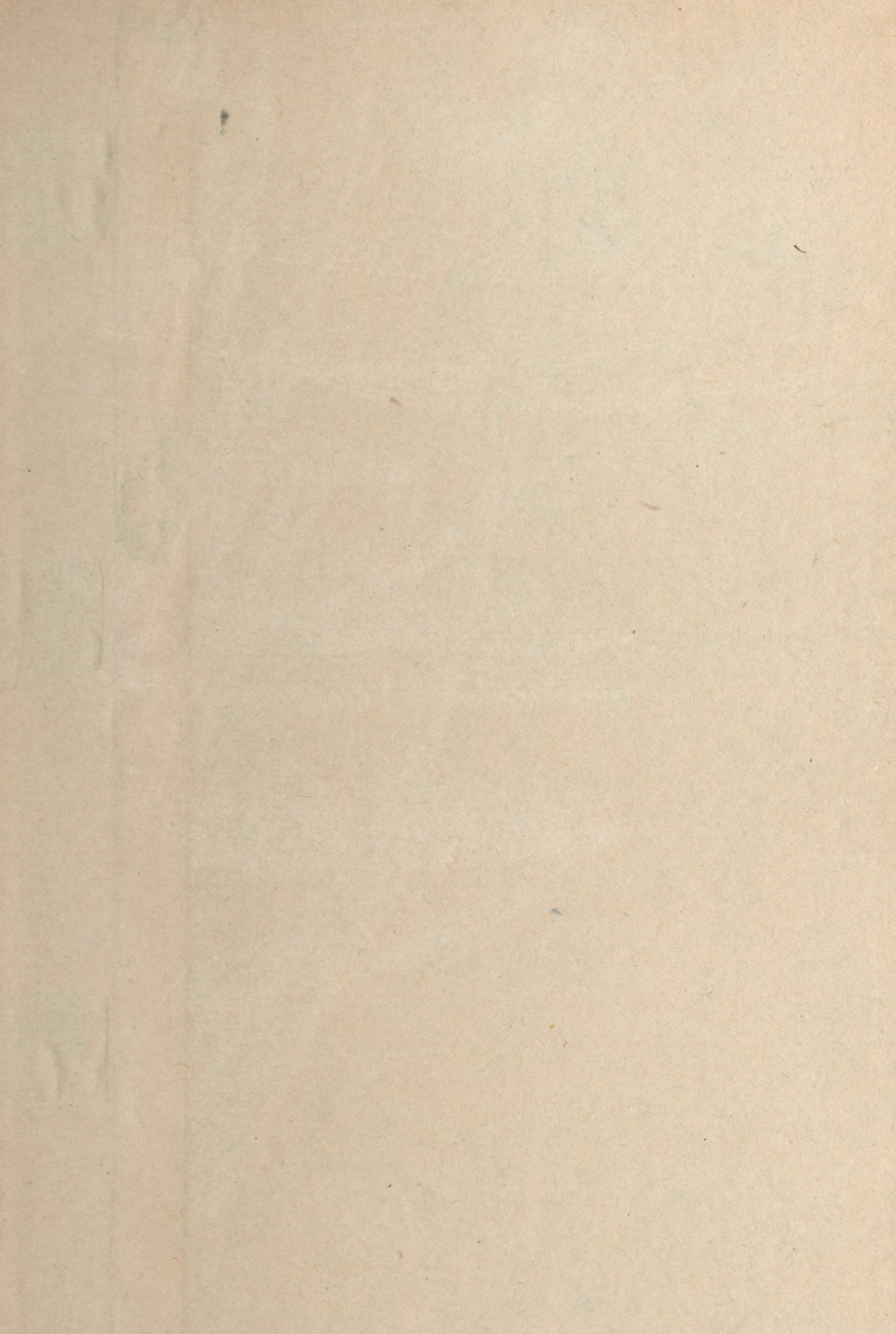
13115

1950

E 13115

30=

52

Е 13.115
Я 196Р
БГШ-379

БГШ-379 012
Ш-379 6

Р

П. Богацький

НОВЕ ПРО
ШЕВЧЕНКА